

Maximeren rijbewijstarieven: slechte oplossing voor niet-bestaand probleem

Minister Eurlings heeft zijn collega van Binnenlandse Zaken gevraagd een maximumtarief voor rijbewijzen in te voeren. Dit omdat er volgens hem te grote verschillen zijn tussen de tarieven die gemeenten hanteren. Het blijken echter vooral enkele uitschieters te zijn die aandacht trekken. De tarieven liggen in veel gemeenten al dicht bij elkaar. Dit blijkt uit de recent verschenen Atlas van de Lokale Lasten 2009 van het coelo. De Atlas geeft een overzicht van de ontwikkeling van de belangrijkste woonlasten en enkele andere tarieven, waaronder dat voor het vernieuwen van het rijbewijs.

In de zomer van 2007 heeft minister Eurlings verklaard dat hij de verschillen in de prijzen voor een rijbewijs te groot vindt.¹ Dit naar aanleiding van pressie door de anwb. Hij kondigde aan de prijzen openbaar te maken² en heeft de duurste gemeenten gevraagd hun tarieven te verlagen. Anders zou maximering van de tarieven dreigen. Enkele gemeenten verlaagden hun tarief in 2008 inderdaad, maar andere verhoogden het juist. Naar verluid is het geduld van de minister inmiddels op, en heeft hij zijn collega van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties er van weten te overtuigen een wettelijk plafond in te voeren, zoals dat ook bij paspoorten bestaat.³

In principe geldt voor de rechten dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Dit geldt echter niet voor de rijbewijstarieven afzonderlijk, maar voor alle leges die onder dezelfde verordening vallen gezamenlijk, zodat kruis-subsidiëring mogelijk is. Prijsverschillen kunnen samenhangen met de kostendekking: gemeenten met hogere tarieven kunnen meer kosten toe rekenen dan gemeenten met lagere tarieven, een hoger percentage van de kosten

dekken uit de opbrengsten van de leges of minder doelmatig werken. Ook kennen deze gemeenten mogelijk een andere dienstverlening (bijvoorbeeld langere openingstijden, kortere wachttijd loket).

Op de kaart is weergegeven wat men per gemeente betaalt voor het vernieuwen van een rijbewijs. Het goedkoopst is Leidschendam-Voorburg met 22,80 euro, het duurst Deventer met 63,90 euro. Het gemiddelde bedraagt 40,56 euro (een stijging van 0,82 euro, ofwel 2,1 procent). Deze cijfers verhullen echter dat veel gemeenten reeds tarieven hebben die in de buurt van het gemiddelde liggen. Dit is wel zichtbaar in de figuur onder de kaart: 66 procent van de gemeenten hanteert een tarief tussen 37,50 en 42,50 euro, dus 2,50 euro boven of onder het gemiddelde tarief. In 5 procent van de gemeenten is het tarief hoger dan 47,50 euro, in slechts 2,8 procent hoger dan 50 euro. De verschillen blijken dus in de meeste gevallen niet zo groot te zijn als wel eens wordt gesuggereerd.

Het is maar de vraag wie er met maximering wat zou opschieten. De kosten moeten toch worden gedekt. Als dat

niet via het rijbewijstarief kan, dan gaat misschien de OZB omhoog. Maximering van de tarieven kan verder als nadeel hebben dat het maximumtarief gaat gelden als een soort standaardtarief. Ook gemeenten die nu lagere tarieven hanteren gaan mogelijk op den duur naar het maximum toe. Het tarief voor een paspoort is reeds gemaximeerd; 86 procent van de Nederlanders woont in een gemeente die dit maximumtarief hanteert. Een paspoort is dit jaar gemiddeld 2,6 procent duurder geworden, een rijbewijs maar 2,1 procent.

Gemeentelijke woonlasten

Een andere hot item is de hoogte van de woonlasten. Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan ozb, rioolrecht en reinigingsheffing, minus een eventuele heffingskorting.

De woonlasten stijgen dit jaar voor een meerpersoonshuishouden met 18,48 euro (2,9 procent). Ter vergelijking: de inflatie was gemiddeld 2,5 procent in 2008 en zal in 2009 naar verwachting

1 procent bedragen.⁴ Er gaat 7,86 euro meer naar het riool (5,1 procent), huishoudens betalen 3,98 euro meer voor de afvalinzameling en -verwerking (1,5 procent meer) en 6,89 euro komt voor rekening van de ozb (een stijging van 3,2 procent). In 2009 kennen 10 gemeenten een heffingskorting. Deze varieert van 10 euro in Haarlemmermeer tot 70 euro in Woensdrecht.

De gemiddelde woonlasten bedragen dit jaar 581 euro voor een eenpersoonshuishouden en 649 euro voor een meerpersoonshuishouden.

Rioolrecht/heffing

De stijging van het rioolrecht/de rioolheffing is met 5,1 procent relatief hoog. Deze heffing stijgt nu al een aantal jaar met een vergelijkbaar percentage. Deze stijging is echter voorzien en wordt onder meer veroorzaakt doordat een groot deel van de riolering de komende jaren moet worden vervangen. Omdat de riolering bij aanleg wordt bekostigd uit de grondexploitatie vindt op dat moment nog geen afschrijving plaats. Pas na vervanging worden de kosten

van riolering zichtbaar in de begroting van gemeenten en dus in de tarieven.

Een andere reden voor een mogelijke toekomstige stijging van de tarieven is de overstap van een rioolrecht op een rioolheffing. 2008 en 2009 vormen overgangsjaren waarin deze overstap geleidelijk wordt gemaakt. In 2010 zijn alle gemeenten verplicht om een rioolheffing te hanteren. Met de rioolheffing kunnen meer kosten worden gedekt (opvang hemelwater en grondwaterbeheer) dan met het rioolrecht. Naar verwachting zullen de gemeentelijke uitgaven op dit gebied de komende jaren aanzienlijk toenemen als gevolg van het in 2003 gesloten Nationaal Bestuursakkoord Water en van de Europese kaderrichtlijn water.⁵ Dit jaar hanteert nog niet eens een kwart van de gemeenten een rioolheffing, één gemeente (Terneuzen) kent geen rioolrecht/heffing en de overige gemeenten hanteren allen een rioolrecht.

Reinigingsheffing

Een tweede component van de gemeentelijke woonlasten zijn de reinigings-

Tarievenoverzicht 2009

	Tarief in euro's of procenten			Verandering t.o.v. 2008		
	Laagste	Gemiddelde ^a	Hoogste	Laagste	Mutatie van Gemiddelde	Hoogste
ozb woning (eigenaar) ^b	0,0334%	0,0936%	0,1787%	-9%	3,2%	41%
ozb niet-woning (eig.+gebr.) ^b	0,0599%	0,3214%	0,7224%	-18%	3,2%	45%
Reinigingsheffing ^c	24	268	388	-44%	1,5%	36%
Rioolrecht/heffing ^c	42 ^d	161	441	-51%	5,1%	71%
Woonlasten ^{c e}	458	649	1.150	-15%	2,9%	21%
Toeristenbelasting ^f	0,35 ^d	1,08	5,14	-22%	3,7%	165%
Hondenbelasting	8,90 ^d	56,70	116	-50%	2,5%	62%
Paspoort	35,97	49,46	49,60	-5%	2,6%	22%
Rijbewijs	22,80	40,56	63,90	-26%	2,1%	36%
Uittreksel ^{g b a}	0,00	8,02	16,80	-44%	3,4%	105%

a Gemiddelden zijn gewogen naar aantal inwoners (gemeenten en provincies). Nultarieven zijn meegerekend.

b De verandering ten opzichte van 2008 is gecorrigeerd voor de waardestijging van de grondslag.

c Meerpersoonshuishouden.

d Wordt niet overal gegeven.

e Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde betaalt aan ozb, rioolrecht en reinigingsheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.

f Hotelovernachting.

heffingen. De stijging van de reinigingsheffing is met 1,5 procent lager dan de inflatie. Er zijn overigens 161 gemeenten die in 2009 een lager tarief vaststellen dan in 2008.

Vanuit Den Haag is de verwachting uitgesproken dat gemeenten de reinigingsheffingen kunnen verlagen omdat zij in 2009 voor het eerst een uitkering ontvangen uit het Afvalfonds. Om een verdere afvalscheiding te bevorderen (met name de gescheiden inzameling van kunststofafval blijft achter bij het buitenland) zijn producenten verantwoordelijk voor de inzameling en hergebruik van verpakkingsafval. Gemeenten blijven echter de inzameling uitvoeren. In 2008 is overeengekomen dat gemeenten hier een vergoeding voor zullen ontvangen via een afvalfonds.

Begin 2009 is pas bepaald welke bedragen gemeenten ontvangen wanneer zij kunststofmateriaal gescheiden inzamelen. Op dat moment hadden de meeste gemeenten de begroting en tarieven voor de reinigingsheffing al definitief

vastgesteld. Doordat pas laat bekend is geworden welke vergoeding men mogelijk krijgt, is het voor gemeenten niet goed mogelijk geweest dit al in de begroting op te nemen. Er zullen dan ook vaak andere redenen zijn dan de uitkering uit het afvalfonds waarom gemeenten lagere tarieven hebben vastgesteld. Gemeenten kunnen bijvoorbeeld een nieuw contract hebben afgesloten met gunstigere voorwaarden, of de afvalverwerker kan lagere tarieven per ton afval in rekening brengen. Ook vorig jaar daalde de reinigingsheffing in een flink aantal gemeenten.

OZB-tarieven

De derde component van de woonlasten zijn de onroerendezaakbelastingen. In 2009 wordt voor de onroerendezaakbelastingen de waarde in peiljaar 2008 als grondslag gebruikt. Vorig jaar was dit 2007. De waarde van woningen is hierdoor gemiddeld 3,4 procent gestegen. Om te voorkomen dat de ozb-opbrengst hierdoor evenredig zou stijgen zijn de tarieven doorgaans neer-

waarts aangepast.

Gecorrigeerd voor de waardestijging ligt het gemiddelde ozb-tarief voor woningen 3,2 procent hoger dan vorig jaar. De mutatie loopt sterk uiteen. Het ozb-tarief voor woningen daalt (na correctie voor de waardeontwikkeling) in 40 gemeenten. De grootste daling vindt plaats in Zeevang (-9 procent), de grootste stijging vindt plaats in Leiderdorp (41 procent).

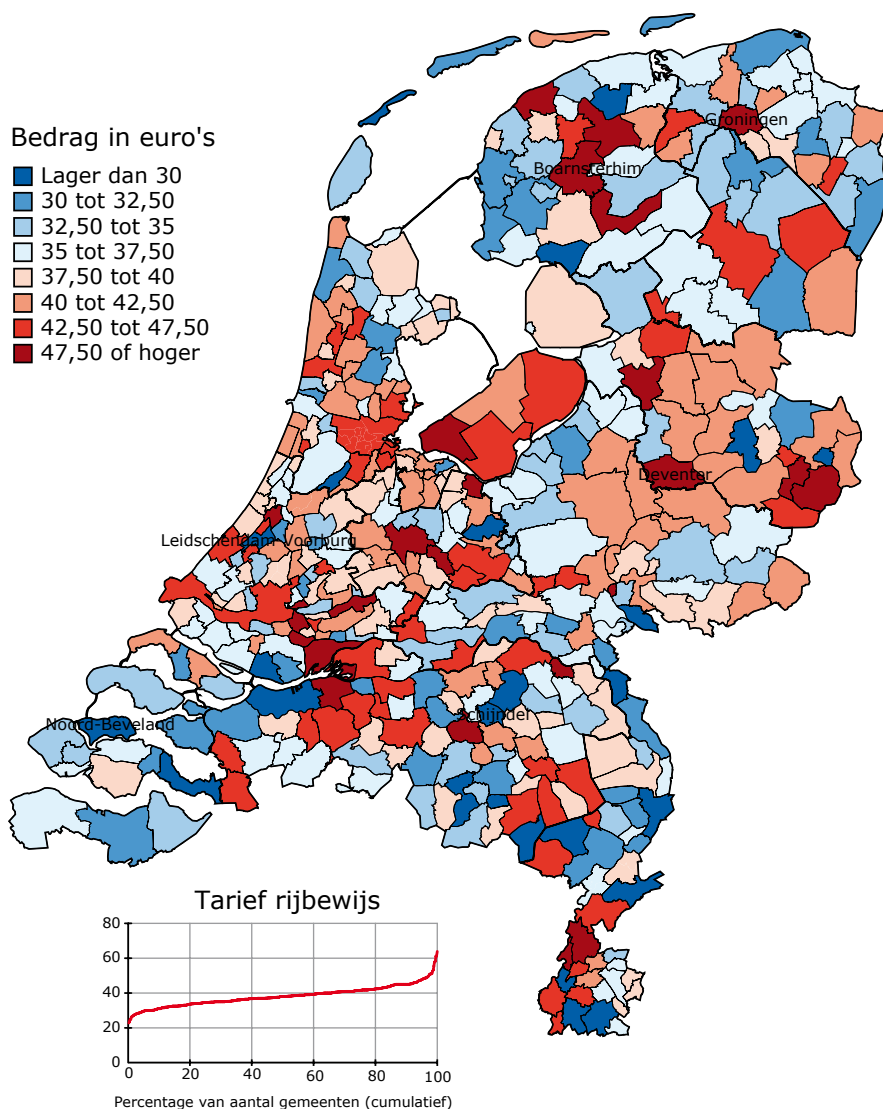
In de discussie rondom de woonlasten moet vooral de ozb moet het vaak ontgelden. Er zijn tot 2008 altijd regels geweest rond de bepaling van de ozb-tarieven. Tot 2006 golden er regels ten aanzien van de verhouding tussen het eigenaren en gebruikers tarief en de verhouding tussen de tarieven voor woningen en niet-woningen. In 2006 en 2007 werden de ozb-tarieven gemaximeerd: voor iedere gemeente gold zowel een maximum tarief als een maximaal toelaatbare stijging. In 2008 is deze maximering afgeschaft. Nu geldt er geen beperking meer voor individuele gemeenten. Wel is er een macronorm: er wordt jaarlijks bepaald met

welk percentage de totale ozb-opbrengst in heel Nederland mag stijgen. Deze macronorm moet voorkomen dat de opbrengst van de ozb zo sterk stijgt dat de collectieve-lastendruk onevenredig toeneemt.

Voor 2009 bedroeg de macronorm aanvankelijk 4,99 procent. In verband met de komende vrijstelling van precario voor ondergrondse infrastructuur van nutsbedrijven is de macronorm verhoogd tot 6,11 procent (waar nog 0,15 procent van af moet in verband met een vermeende overschrijding van de macronorm in 2008).⁶ Het kabinet streeft er naar deze vrijstelling in 2010 te laten ingaan. In overleg met de Tweede Kamer is afgesproken dat de getroffen gemeenten de opbrengstderiving kunnen compenseren via de ozb. Het kabinet verzoekt deze gemeenten om de ozb-tarieven niet in één keer te verhogen, maar daar in 2009 alvast op vooruit te lopen. Vandaar dat de macronorm voor 2009 is verhoogd.

In 2009 stijgt de ozb-opbrengst met 3,9 procent en blijven de gemeenten dus ruim binnen de macronorm. Overigens verhogen gemeenten die tegoe-den hadden bij het ter ziele gegane Icesave hun ozb-opbrengst duidelijk minder dan gemiddeld (2,3 procent). De ozb-opbrengst stijgt wat meer in gemeenten die vanaf 2010 inkomsten derven door de afschaffing van precario voor ondergrondse infrastructuur van nutsbedrijven (4,6 procent).

Tarief Rijbewijs

Noot:

- 1 Kabinetsplan aanpak administratieve lasten, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 29 515, nr. 200.
- 2 Deze prijzen worden al enige jaren gepubliceerd in de Atlas van de lokale lasten (coelo) en waren dus al beschikbaar.
- 3 Het Rijk legt een vaste prijs voor rijbewijs op, Binnenlands Bestuur, 20 februari 2009, blz. 13.
- 4 CBS Persbericht, 8 januari 2009 (PB09-001) en cpb, Centraal Economisch Plan, 2009.
- 5 E. Gerritsen, C. Hoeben en J.Th. van der Veer, Audit WB21: Kosten- en lastenontwikkeling ten gevolge van de NBW-opgave wateroverlast, COELO-rapport 06-3, Groningen, 2006. Zie ook E. Gerritsen en C.G.M. Sterks, Kostenontwikkeling in de waterketen 1990-2010, coelo-rapport 04-3, Groningen, 2004.
- 6 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Septembercirculaire Gemeentefonds 2008, Den Haag, 2008. Op basis van door het CBS verzamelde begrotingscijfers, die een opbrengststijging lieten zien van 3,9 procent, concludeerde het kabinet dat de macronorm in 2008 met 0,15 procentpunt is overschreden. De door het CBS verzamelde begrotingscijfers zijn echter deels gebaseerd op nog niet vastgestelde begrotingen. Ook blijkt er altijd een gat te gapen tussen begrote en gerealiseerde opbrengst, met name bij de OZB zie C. Hoeben en L. Siebeling, Opbrengsten en tarieven van heffingen van lokale overheden, B&G, juli/augustus 2008, blz. 24-26. De geconstateerde overschrijding met 0,15 procent ligt vermoedelijk dan ook ruim binnen de foutenmarge.